

PREDHOVOR	9
1. VÝBER PARTNERA, MANŽELSTVO A RODIČOVSTVO	14
1.1 Výber životného partnera, partnerky	14
1.2 Manželstvo	18
1.2.1 Motívy uzavretia manželstva	19
1.2.2 Formy uzavretia manželstva	21
1.2.3 Manželský vzťah	22
1.2.4 Faktory ovplyvňujúce vzťahy v manželstve	25
1.2.5 Vývoj vzťahu v čase	28
1.2.6 Ciele a úlohy manželstva	30
1.2.7 Typy manželstva	32
1.3 Rodičovstvo	34
1.3.1 Rodičovský vzťah	35
1.3.2 Typy rodičovského vzťahu	37
1.3.3 Typy rodičov	37
1.3.4 Úloha matky a otca	39
1.4 Rodina	41
1.4.1 Vznik rodiny a jej vývoj	42
1.4.2 Charakteristika a definovanie rodiny	47
1.4.3 Pohľad na rodinu v minulosti a v súčasnosti	52
1.4.4 Životný cyklus rodiny	53
1.4.5 Typológia rodín a rodinného prostredia	56
1.4.6 Funkcie rodiny	62
2. DIEŤA	73
2.1 Postavenie dieťaťa v prvotnopospolnej spoločnosti	73
2.2 Postavenie dieťaťa v staroveku	74
2.3 Dieťa a stredovek	76
2.4 Novovek a postavenie dieťaťa v ňom	76
2.5 Dieťa a súčasná rodina	77
2.6 Základné psychické potreby detí	79

2.6.1	Potreba blízkej osoby – potreba životnej istoty a bezpečia	80
2.6.2	Potreba stimulácie – podnetnosti a účinného učenia	81
2.6.3	Potreba možnosti uplatnenia	83
2.7	Formovanie osobnosti dieťaťa v rodine	85
2.7.1	Socializácia osobnosti	87
2.7.2	Vývin sebaobrazu	92
2.7.3	Citový vývoj osobnosti v rodine a vznik emoc. problémov	95
2.7.4	Rodina a duševné zdravie detí	100
2.7.5	Materská a základná škola – ich funkcie vo výchove	103
2.7.6	Rodina a škola ako dôležité činitele vo vývoji dieťaťa	107
2.7.7	Voľný čas detí a jeho preventívna funkcia	110
3.	DYSFUNKČNÁ RODINA	114
3.1	Charakteristika dysfunkčnej rodiny	115
3.2	Faktory determinujúce vznik dysfunkčnej rodiny	122
3.2.1	Ekonomický status rodiny	123
3.2.2	Nezamestnanosť a nízka vzdelanostná úroveň	126
3.3	Sociálno-patologické javy v rodine	129
3.3.1	Závislosti a patologické hráčstvo	129
3.3.2	Súdne trestaný v rodine	134
3.3.3	Prostitúcia	135
3.3.4	Agresivita a násilie v rodine	136
3.3.5	Týranie, zneužívanie a zanedbávanie dieťaťa v rodine	141
3.3.6	Komerčné sexuálne zneužívanie detí	145
3.4	Osobnostné charakteristiky rodičov	147
3.5	Negatívne tendencie v rodinnej výchove	148
3.5.1	Nevhodné výchovné prístupy	149
3.5.2	Odmeny, tresty a ich negatívna funkcia vo výchove	154
3.5.3	Problém tvorby hodnotového systému	157
4	KRÍZA RODINY, ROZVRAT MANŽELSTVA	161
4.1	Terapia rodinných vzťahov poradenstvom	166
4.2	Manželská a rodinná terapia	168
4.3	Všeobecná charakteristika rozvodu	168

4.4	Štádiá rozvodu	169
4.4.1	Štádium predrozvodové	171
4.4.2	Štádium rozvodové	172
4.4.3	Štádium porozvodové	174
4.5	Zánik manželstva rozvodom	176
4.6	Rodičovstvo po rozvode	180
4.7	Sociálna práca s rodinou v rozvode	182
4.8	Referát poradensko-psychologických služieb	183
4.9	Poradenstvo v predrozvodovej, rozvod. a porozvodovej fáze	185
4.10	Významné faktory ovplyvňujúce dopad rozvodu na deti	187
4.11	Základné východiská pre pomoc deťom z rozvodovej rodiny	189
5	CELOPOLOČENSKÁ STAROSTLIVOSŤ O DIEŤA	192
5.1	Sociálnoprávna ochrana a sociálna kuratela	194
5.2	Práva detí v medzinárodných dokumentoch a deklaráciách	196
5.3	Detský fond OSN – UNICEF	200
5.4	Európska sociálna charta	202
5.5	Ústava Slovenskej republiky	202
5.6	Občiansky zákonník, Občiansky súdny poriadok	203
5.7	Trestný zákon	204
5.8	Verejný ochranca práv	208
5.9	Zákon o rodine	209
5.10	Zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele	211
6	POSKYTOVANIE SOCIÁLNEJ POMOCI A PODPORY RODINÁM A DEŤOM	216
6.1	Vyňatie dieťaťa z rodiny – krízová intervencia	222
6.2	Návrat dieťaťa do rodiny	235
6.3	Determinanty návratu dieťaťa do rodiny	236
6.4	Úlohy sociálneho pracovníka na úseku SPO detí	237
6.5	Náplň práce sociálneho pracovníka na úseku SPO detí	238
6.6	Sociálna kuratela	239
6.7	Úlohy sociálneho pracovníka na úseku sociálnej kurately	239
6.8	Náplň práce sociálneho pracovníka na úseku sociálnej kurately	241

6.9	Majetkový opatrovník	241
6.10	Poručníctvo	242
6.11	Opatrovníctvo	242
6.12	Situácia v zahraničí	245
7	NÁHRADNÉ RODINNÉ PROSTREDIE, NÁHRADNÁ STAROSTLIVOSŤ NA SLOVENSKU	247
7.1	Náhradná osobná starostlivosť (NOS)	247
7.2	Pestúnska starostlivosť	248
7.3	Postup orgánov SPO a SK pri zabezpečení náhradného rodinného prostredia deťom	255
7.4	Pôsobnosti obce na úseku SPO detí	264
7.5	Pôsobnosti akreditovaných subjektov na úseku SPO detí	268
7.6	Zariadenia pre deti a pôsobnosti ich zriadenia	269
7.7	Zariadenia sociálnoprávnej ochrany detí a soc. kurately	270
7.7.1	Detský domov	271
7.7.1.1	Pracovná náplň vychovávateľa detského domova	276
7.7.1.2	Náplň práce sociálneho pracovníka v DeD	277
7.7.1.3	Nevýhody DeD internátneho typu	282
7.7.1.4	Profesionálna náhradná výchova v rodine	285
7.7.1.5	Individuálny plán	287
7.7.1.6	Adaptačné problémy vo výchovnej skupine	290
7.7.1.7	Výchovno-vzdelávacia činnosť v DeD	293
7.7.2	Krízové stredisko	300
7.7.2.1	Úlohy sociálneho pracovníka v krízovom stredisku	302
7.7.2.2	Náplň práce soc. pracovníka krízového strediska	303
7.7.3	Resocializačné stredisko	303
7.7.3.1	Úlohy soc. pracovníka resocializačného strediska	304
7.7.3.2	Náplň práce soc. pracovníka resoc. strediska	305
7.7.4	Reedukačné DeD a reedukačné domovy pre mládež	305
8	SOCIÁLNE SLUŽBY PRE DETI	310
8.1	Opatrovateľská služba pre deti	310
8.2	Zariadenia sociálnych služieb pre deti	311

8.2.1	Domov sociálnych služieb pre deti	311
8.2.2	Úlohy soc. pracovníka v starostlivosti o dieťa v DSS	313
8.2.3	Náplň práce sociálneho pracovníka v DSS pre deti	313
8.2.4	Domov pre osamelých rodičov	314
8.2.5	Stanica opatrovateľskej služby pre deti	314
8.3	Ciele a úlohy náhradnej rodinnej starostlivosti	317
8.4	Náhradná ústavná starostlivosť v iných krajinách	319
8.5	Ukončenie pobytu v DeD	320
8.6	Domy „na polceste“	325
9	OSVOJENIE – ADOPCIA	327
9.1	Úlohy DeD pri zabezpečení náhradného rod. prostredia	332
9.2	Úlohy ÚPSVaR pri zabezpečení náhrad. rod. prostredia	335
9.3	Úlohy orgánu SPO detí a SK	344
9.4	Program PRIDE	348
10	MEDZIŠTÁTNE OSVOJENIE	353
10.1	Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže	354
10.2	Proces sprostredkovania medzištátneho osvojenia	355
10.3	Postup pri medzištátnych osvojeniach detí do cudziny	356
10.4	Príprava dieťaťa na medzištátne osvojenie	362
10.5	Nadviazanie osobného vzťahu žiadateľov s dieťaťom	363
10.6	Príchod dieťaťa do rodiny	366
11	SANÁCIA RODINY	369
11.1	Sanácia rodiny orientovaná na oblasti rodinného fungovania	372
11.2	Metódy soc. práce pri sanácii rodinného prostredia	375
11.3	Typy služieb pre rodinu	377
11.4	Prípádová sociálna práca a diagnostika	377
11.5	Terapia a ukončenie práce s rodinou	381
11.6	Terénna práca s rodinou	385
11.7	Inštitúcie podieľajúce sa na sanácii rodiny	386
11.8	Model postupu pri sanácii rodinného prostredia	389
11.9	Sanácia rodinného prostredia sociálnymi pracovníkmi DeD	391

12 ŠTÁTNA RODINNÁ POLITIKA	394
12.1 Prehľad legislatívnych opatrení na podporu rodinám	401
12.2 Právny systém štátu na ochranu detí	404
12.3 Transformácia sociálnej sféry – dopad na rodinu a deti	406
12.4 Pomoc štátu v sociálno-ekonomickom zabezpečení rodiny	408
12.4.1 Pomoc v hmotnej núdzi	409
12.4.2 Dávka a príspevky	413
12.4.3 Dotácie na stravu a školské potreby	418
12.4.4 Dotácie na motivačný príspevok	420
12.4.5 Náhradné výživné	423
13 SLOVNÍK TERMÍNOV	432
LITERATÚRA	435